

Lehte Hainsalu

Sedapidi ja muudmoodi

Harjutusi emakeele sõnavaraga

2023

Toimetaja Ele Jaagusoo
Illustratsioonid Vilve Aavik-Vadi
Kujundaja Alar Kitsik

© Atlex OÜ ja autor, 2023

Kõik õigused kaitstud. Igasugune autoriõigusega
materjali ebaseaduslik paljundamine ja levitamine
toob kaasa seaduses ette nähtud vastutuse.

atlex

Atlex OÜ
Kivi 23
51009 Tartu
Tel 734 9099
Faks 734 8915
atlex@atlex.ee
www.atlex.ee

ISBN 978-9916-620-24-3

Saateks

Inimene mõtleb piltides. Möödunud seika meenutades kerkib tavaliselt silme ette pilt. „Ta ütles mulle ...“ ja ma sain pahaseks. Aga kuidas ta ütles? Rahulikult? Pettunult? Süüdistavalt? Üle öla? Irvitas? Muigas? Naeris? Karjus? Sosistas? Patsutas õlale? Kui mul pole rohkem sünonüüme kui „ütles“, siis ei saa ma jälile, mida ta tegelikult mõtles ja kas tahtiski solvata. Solvuda aga on moes.

Meil kipuvad kujunema samad mustrid olgu kõnes, olgu toimingus. „Kui lähed üle tee, vaata enne vasakule ...“ Tüütu, läheb kõrvust mööda. Äkki saaks teisiti ütelda, kuidagi värskemalt? Ja ei hirmutaks ega noomiks juba ette. Vanarahvas oma aineliselt raskes elus oli väga huumorimeelne, ta on meile pärandanud palju kõnekäände, oleme need unustanud põõningule vanade riiete kirstu.

Seda raamatut võiks uurida kodus, koolis, lasteaias mitmekesi. Hinnangute andmise võiks ära unustada, sest ükski sõna pole õige ega vale iseenesest, kuid peab olema täpne. Ka võiks ringis istudes mängida mängu „TEISITI“, kus keegi ütleb sõna või lause ja teised pakuvad, kuidas seda muudmoodi ütelda, ja võrrelda sisu muutumist. Ja pildid võiks ära värvida, kui on oma raamat.

Maikelluke

Kaisa ei mõtlegi ennast riidesse panna. Talle ei meeldi, et vend teda lasteaeda viib. Aga isa ja ema sõitsid ära ning vanaema jalg on kipsis. Kuidas siis saab? Kaisa ütleb, et ta võib väga hästi üksinda minna, ta on juba terve nädal lasteaialaps.

„Sa eksid ära,“ ütleb Kristo.

„Ma keeran sealt ära, kus voksterjer elab.“ Vend naerab, et foksterjerit polegi õues.

„Aga ma tean, ta elab kollases majas. Ma võin mõnelt tädilt teed kah küsida.“

„Vean kihla, et sa ei tea lasteaia nimegi,“ ütleb Kristo. Kaisa ütleb: „Piibeleht! See lill on seal seinapeale tehtud, kas sa pole näinud!“

„Ehee, pole Piibeleht, hoopis Maikelluke on!“

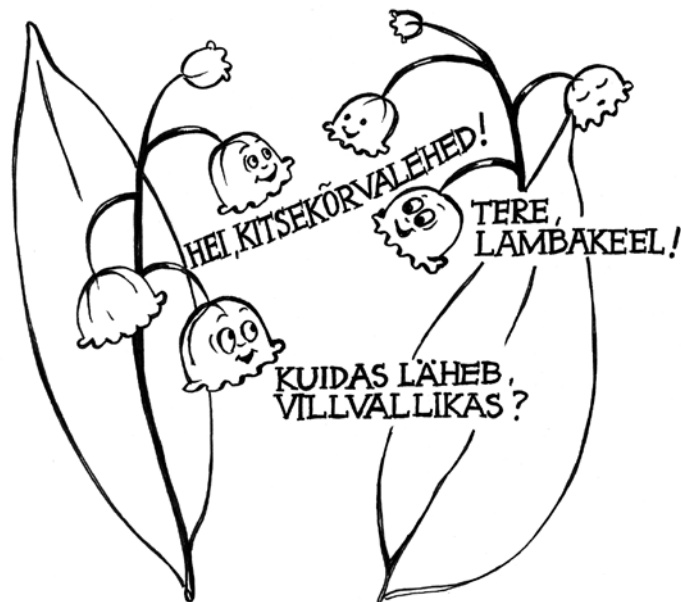
Nüüd saab Kaisa pahaseks, tõmbab vaasist lillevarre – sel on valged väiksed kellukad küljes –, ta vehib sellega ja kisab: „Piibelehed, ise ütlesid!“ Vanaema hüüab teisest toast, et kallis tüdruk, mis sa lärmad, piibelehe teine nimi on maikelluke.

„Mis mai, praegu on juuni!“ pahurdab Kaisa.

Kristo kamandab: „Tore on, nüüd riidesse ja kähku! Seal väravas loeme, mis nimi.“

„Igatahes Piibeleht, see on tema esimene nimi, sest maikelluke on teine, vanaema ütles.“

„Olgu-olgu, tee nüüd ruttu, muidu jään trenni hiljaks.“

Millist nime sina tarvitad?

Milline nimi on antud õie järgi ja milline lehe järgi? Vaata pilti! Miks lammas? Miks kits?

Sõnal VILLVALLIKAS pole täpset tähendust. Mis tunde sinus tekitab selle kõla?

Mida sa tead maikellukese punaste marjade kohta?

Kas tead veel mõnd lille, kellel mitu nime? Küsi kodus teistelt.

Sisukord

Maikelluke.....	4
Kuidas kõnnib.....	6
Kukerpall.....	8
Tartu tädi.....	10
Muudmoodi.....	12
Võõras sõna.....	14
Lahe.....	16
Herned	18
Hambad	20
Tubli	22
Mine ära.....	24
Metsapuud.....	26
Kollane.....	28
Ristsõna	30
Tähenduseta sõna.....	32
Sokisahtel	34
Nüüd magama!	36